

Кулик А.С., ст., Яковлєв В.В., д. геол. н., професор,

Дмитренко Т.В., к.т.н., доц.

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

ЗАХОДИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НІТРАТНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ДЖЕРЕЛ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ

Значна частина населення України користується водою з децентралізованих джерел водопостачання – колодязів, природних джерел, приватних свердловин тощо. Через необізнаність населення і низьку культуру водоспоживання вода з цих джерел зазнає забруднення. Зокрема, актуальною є проблема нітратного забруднення води з колодязів і неглибоких свердловин, що потребує негайного вирішення не лише на рівні споживачів, а й на регіональному та державному рівнях.

До основних джерел забруднення підземних вод у населених пунктах можна віднести негерметичні вигрібні ями, витоки з каналізаційних мереж, місць утримання домашньої худоби, хімікатів, якими обробляються городи й сади, звалищ побутових відходів, розсіяне забруднення нафтопродуктами.

Вживання забрудненої нітратами води призводить до розладів у організмі дорослої людини та отруєння немовлят. Аналіз літературних джерел за даною тематикою показав, що нітрати негативно впливають на діяльність систем людини, а саме серцево-судинної та нервової системи. Вони сприяють розвитку патогенної кишкової мікрофлори, що може призвести до отруєння організму, впливають на виникнення пухлин у шлунково-кишковому тракті. Вживання забрудненої нітратами води надзвичайно небезпечно для дитячого організму, особливо, для немовлят, і є реальним фактором збільшення дитячої смертності.

Відомо, що нітрати у природних підземних водах мають мінімальний вміст (до 3–5 мг/дм³) і не мають шкідливого впливу на організм людини.

Суттєве забруднення підземних вод майже виключно має антропогенний характер.

Розуміючи причини погіршення якості підземних вод, можна значною мірою виправити стан цієї проблеми.

В роботі запропоновано заходи щодо інженерного захисту децентралізованих джерел водопостачання, які полягають у наступному:

1) при виборі місця для облаштування колодязя доцільно робити спеціальний розрахунок розмірів зони захвату, що дозволяє захистити каптаж на перспективний період експлуатації;

2) при будівництві колодязя необхідно витримувати норми захисту від проникнення поверхневих забруднень (згідно з вимогами ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»);

3) для усунення бактеріального і нітратного забруднення води необхідно періодично видаляти осад на дні й чистити стінки колодязя від нальоту органічних субстанцій;

4) для ізоляції води від потрапляння забруднених дощових вод навколо кільця колодязя чи свердловини облаштовується глиняний замок, цементна відмостка;

5) для уникнення потрапляння комах, гризунів, птиць, попередження нагріву води й потрапляння яскравого світла облаштовується щільно прилегла напівпрозора кришка на устя і навіс;

6) прості побутові методи кондиціонування криничної води полягають у кип'ятінні води при підвищених солевмісті, жорсткості й бактеріальному забрудненні;

7) використання стандартних методів очищення й кондиціонування криничної води побутовими фільтрами дозволяє видаляти механічні домішки та завислі речовини, органічні забруднюючі речовини (використовується реагент – активоване вугілля), важкі метали й радіонукліди (використовується ряд мінеральних сорбентів).

8) паспортизація колодязів дозволить більш систематично підходити до питань моніторингу якості, планувати контроль якості води, чистку і ремонт водозабірних споруд.

Лазаренко М.О., ст., Суханов М.В., ст., *Козачина В.А., к.т.н., доцент*
Український державний університет науки і технологій

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ОЧИСТКИ СТИЧНИХ ВОД

В роботі розглядається комплекс комп'ютерних моделей, що розроблені для оцінки ефективності роботи таких очисних споруд:

- 1) вертикальні відстійники;
- 2) горизонтальні відстійники;
- 3) аеротенки з додатковими елементами;
- 4) аеротенки з рухомим біоценозом;
- 5) пісколовки.
- 6) циркуляційні канали;
- 7) системи нейтралізації стічних вод.

Розроблені математичні моделі засновані на чисельному інтегруванні фундаментальних рівнянь механіки суцільного середовища. Для розрахунку поля швидкості у відстійниках і аеротенках використовується:

1. Гідродинамічна модель потенційної течії.
2. Гідродинамічна модель вихрових течій ідеальної рідини.
3. Рівняння Нав'є-Стокса.

Чисельне інтегрування моделюючих рівнянь здійснюється за допомогою кінцево–різницевої схем. Процес перенесення домішки в очисних спорудах моделюється багатofакторним рівнянням масопереносу. При цьому використовуються як двовимірне так і тривимірне рівняння масопереносу.